

DE MILLEGEMVRIEND

MEDEDELINGSBLAD VAN DE
V.Z.W. MILLEGEMVRIENDEN

*Verantw. uitgever: F.Schelfhout,
Herentalsebaan, 85, 2520 RANST.
tel. 03/353.17.70*

*Bankrekening MILLEGEMVRIENDEN-Ranst:
733-1311310-94*

4e jaargang, nr.1 – februari 1991.

BROOD VERKOCHT VOOR 600 FRANK.

Amaai, da's veel hé! Ja, en dat was dan nog niet gesneden en niet aan huis besteld. Dit kan alleen op Millegem. Het gebeurde op 20 januari 1991, je weet wel *de zondag onder het octaaf van Sint-Antonius*.

Het begon nochtans niet zo rooskleurig die morgen. Spekglad op de wegen, met andere woorden : *geen weer om nen hond door te jagen*. Men had wel hier en daar zout gestrooid in sommige straten, maar zelfs dan. Er waren daardoor iets minder mensen dan andere jaren in de misviering. Dat betekent dat iedereen een stoel had en met volle teugen kon genieten van de sfeervolle inleiding van Volkskunstgroep *Den Dries*, die met fluit, trommel en doedelzak voor de gewenste Sint-Antoniusfeer zorgden. We zijn nu al vele jaren met die mannen uit Borgerhout vertrouwd bij de Sint-Antoniusviering, vaste waarden noemt men dat.

Door bemiddeling van Karel Baets konden we dit jaar een beroep doen op het koor *Fidelitas* uit Wijnegem om de Misviering op te luisteren. Men kon tijdens hun zang een muisje in de kerk horen lopen en het applaus dat het koor te beurt viel op het einde van de mis was meer dan verdiend. Dit koor had in 1988 ook nog in ons kerkje gezongen bij de Antoniusviering, we kenden dus hun kwaliteiten en de aanwezigen in de misviering hadden maar één opmerking: "Schoon hé !".

Het aantal offergaven (110) was dit jaar minder dan vorige jaren (\pm 160). Maar met ne goeie roeper komt men wel ongeveer aan het zelfde bedrag en dat is wat telt bij Sint-Antonius. Ede Mertens had gevraagd om een reserve-roeper – voor het geval hij niet in forme zou zijn – en Staf Janssens hield zich dus in de buurt van den Ede... maar hij was *in forme*. Dat merkte men reeds bij de eerste roep waarbij de **varkenskop** voor 600 frank aan de man werd gebracht. De derde koop was een **schoon krentenbrood**, maar dan een **heel schoon** en niet van de kleinste voor dezelfde prijs als de varkenskop.

En dan gebeurde er op Millegem weer een mirakel !

Het leek op de wonderbare vermenigvuldiging van de broden en vissen uit het evangelie, je weet nog wel. Stel u voor, er werd slechts één krentenbrood geofferd dat al bij de derde roep verkocht was en toch verkoopt Ede Mertens bij de 18de roep wéér een krentenbrood zeker. Ongelooflijk en toch waar. En dan komt de klap op de vuurpijl, bij de 57ste roep biedt hij weerom een krentenbrood aan. Natuurlijk wil men wel méér betalen voor zo'n mirakuleus brood, maar Ede zegt "*geluk*" aan de bieder die 1.300 frank zegt. De meningen lijken verdeeld onder de toeschouwers. Sommigen zeggen : "Verdorie, da's veel geld". Anderen antwoorden daarop : "Dat is maar 5 frank per krent, joeng". Een paar jonge gasten beginnen dan alvast met uit te rekenen hoeveel krenten er dan wel in zo'n groot brood mogen zitten.

Na de vermenigvuldiging der broden doet zich het zelfde wonder voor met **de varkenskop**, die was reeds als eerste koop aangeboden – daar begint men altijd mee – en bij de 44ste roep komt er weer een varkenskop uit de hemel gevallen, niemand weet hoe dat mogelijk is en iemand gaat voor 1.000 frank met deze varkenskop naar huis.

We vroegen naar de mening van onze geestelijke leiders en deskundigen, E.H.Belmans en zuster Solie, omtrent dit mirakel te Millegem van de wonderbare vermenigvuldiging van de broden en vissen, alias varkenskop. Zij zagen het eerder nogal *werelds* en waren overtuigd dat het telkens om het zelfde brood en varkenskop ging. Iemand – voor ons onbekend persoon – met een grote devotie tot Sint-Antonius en een nog grotere liefde voor Millegemkerkje, zou geen gelegenheid

gehad hebben om thuis nog een varken te slachten of een brood te bakken om te offeren voor Sint-Antonius. Hij - of zij - heeft dan een hoogste bod gedaan en de koop terug geofferd zodat hij opnieuw kon verkocht worden. Dat lijkt ons een aanne- melijke uitleg en we kunnen dat voor de toekomst sterk aanbevelen voor belang- stellenden !

Er moet natuurlijk minstens één persoon zijn die een varkenskop offert en meerdere mensen mogen met een varkenskop naar het kerkje komen. En die zelf geen brood meer bakt mag dat natuurlijk ook bij de bakker gaan kopen. Daarenboven is alles wat met een goed hart geofferd wordt zeer welkom.

Tevreden gaat hij met zijn varkenskop naar huis... tot volgend jaar Sint-Antonius !

En hoeveel brengt dat nu op ?

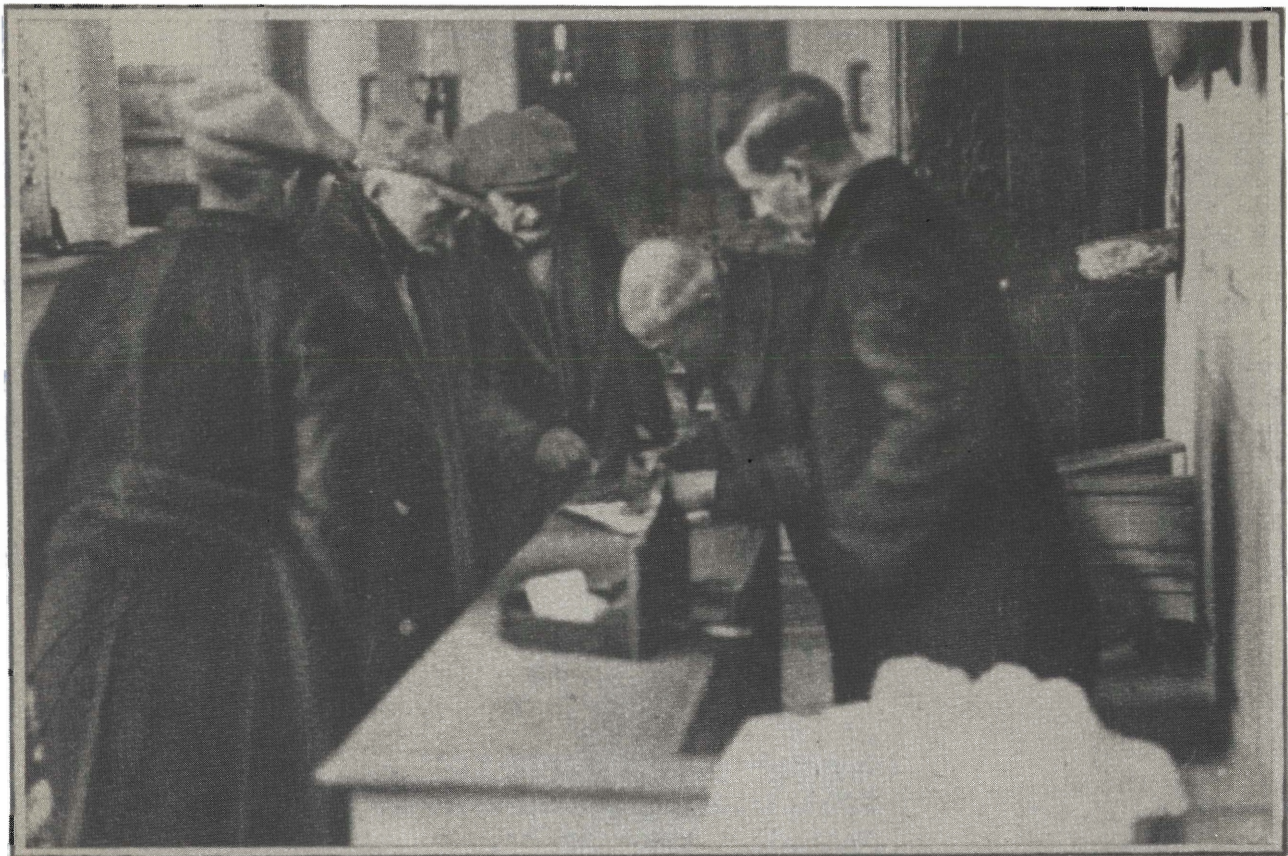
	Aantal gaven	Totaal verkoop
1985	100	36.725,-
1986	111	36.850,-
1987	152	60.400,-
1988	158	86.150,-
1989	158	64.330,-
1990	160	55.250,-
1991	110	53.450,-

Wij zijn hiermee natuurlijk zeer tevreden. Daarbij komt nog dat tijdens de verkoop van de offergaven een aantal mensen de verkoop verzorgen van hotdogs en warme- en verwarmende dranken, want het kan toch zo koud zijn met Sint-Antonius. Dat brengt natuurlijk ook nog wat zaad in 't bakje. Vanzelfsprekend hebben wij bij zo'n organisatie ook wel wat onkosten, zo o.a. : folders en affiches, huur luidsprekers, vergoeding voor koor en muzikanten e.d.

Iedereen die tot dit succes heeft bijgedragen wordt hierbij van harte bedankt voor de medewer- king en dat zijn er vele: diegenen die offergaven meebrachten, zij die gul kwamen bieden en hierbij geduldig het winterse weer trotseerden, de muziekgroep en het koor dat de mis opluister- de, onze roeper en de medewerkers die hem bijstonden om de gaven aan te reiken en de prijzen te noteren, deze die de betalingen moesten aannemen en aan de fiere eigenaars de gekochte waar moesten overhandigen, de ploeg die in stond voor de verkoop van drank en hotdogs om zo de kopers hun koude voeten te doen vergeten en ook zij die nadien alles netjes hebben opgeruimd.

Noteer alvast, *weer of geen weer, we doen het volgend jaar weer !*

58 JAAR GELEDEN...

En nu : het betalen van het aangekochte bij de heeren van het kerkbestuur, achter de "schepbank" in het kerkje.

Het weekblad *DE STAD ANTWERPEN* van 27 januari 1933 bracht naar aanleiding van de Sint-Antoniusviering een aantal foto's van deze gebeurtenis zoals bovenstaande en deze op ons titelblad. Op de buitenfoto zien we dat het toen licht gesneeuwd had, er was een haag rond het kerkhof – dat toen nog echt *kerkhof* was – en voor de kalvarie stonden twee grote bomen of struiken. De notebomen rond het kerkhof waren door de Duitsers in de oorlog 1914–1918 weggehaald en de lindebomen waren nog niet aangeplant. Op de foto binnen zien we de *kerkmeesters* in het oude gestoelte waarop nog een van de oude offerschalen stond (die hebben we nog in de kerk). Bemerkt dat de *kopers* in de kerk hun klak op hun hoofd hielden, gewoonte van die tijd en nog geen centrale verwarming in de kerk. De kerkmeesters schijnen hun hoofddeksel achter hen aan het gestoelte gehangen te hebben. Spijtig hebben we nog niet met zekerheid deze personen kunnen identificeren. We mogen wel met zekerheid aannemen dat de kopers bewoners van Millegem waren.

Het blad gaf ook een korte begeleidende tekst die wel de moeite is om nog eens na te lezen:

"Te midden van de verlaten velden, op het grondgebied der gemeente Millegem – in de Antwerpse Kempen – staat een kerkje, schamel en klein. De parochiale diensten worden er sinds lang niet meer verricht. Eenmaal 's jaars, op 'n vriezigen Januaridag, komt de parochiepastoor er de Mis lezen. Natuurlijk is deze druk door de dorpers bijgewoond. Na afloop van het Heilig Misoffer placht men op dien dag door de boeren geofferde hespen, kiekens, stukken spek, ponden boter aan 'n zijgangskens publiekelijk te verkoopen. Een flink gesnorde garde sjampetter neemt hierbij de nobele taak van verkoopsleider op zich, terwijl heeren van het kerkbestuur de betalingsmiddelen in ontvangst nemen. Onze foto's laten u een en ander duidelijker van dit folkloristisch geval zien.

ZOALS BELOOFD....

... brengen wij u met dit eerste nummer van onze vierde jaargang – als bijlage – het tweede deel van het artikel over *De klokken van Ranst*, door Gaston Van den Bergh uit Duffel. En wij danken hierbij de heer Van den Bergh nogmaals voor zijn mooie bijdrage aan ons blad.

Deze extra bijlagen hebben natuurlijk ook een extra inspanning gevraagd aan onze penningmeester, doch de meeste van onze abonnementen hebben spontaan onze oproep beantwoord en betaalden reeds hun bijdrage voor 1991. Ook mochten wij enkele nieuwe lezers verwelkomen. Sommige lezers hadden wel de bedoeling om opnieuw voor 1991 te abonneren, doch hebben het overschrijvingsformulier ergens opzij gelegd of hebben met dit koude winterweer nog geen gelegenheid gehad om **200** frankskens over te maken aan een van onze medewerkers. Niet te lang meer uitstellen als het even kan ! Want koken.. en drukken kost geld.

GLASCONTAINER VERPLAATST NAAR "LEEF"

We wisten dat de glascontainer maar tijdelijk neergeplaatst was in het talud rond het kerkje van Millegem. Het was een noodoplossing. Enerzijds wou het gemeentebestuur een oplossing geven aan een deel van het milieu-probleem en selectieve glasophaling organiseren, doch anderzijds was de bewuste container esthetisch storend als voorgrond van ons mooie kerkje. Thans heeft men op een stuk gemeentegrond langs de Herentalsebaan tegenover de instelling "LEEF" een definitieve plaatst gevonden voor de glascontainer ten behoeve van de bewoners van Millegem. We vermoeden dat op dit klein stukje Millegems-gemeentepleitje in de toekomst door een gepaste aanplanting de plaatsing van de container aldaar een beetje zal gecamoufleerd worden.

Bij deze gelegenheid willen we echter vragen aan de bewoners van Millegem om een goed gebruik te maken van deze container en er enkel **glas** in te deponeren, anders kan dit systeem niet blijven werken. Plaats geen dozen of andere zaken rond de container. Houdt ons Gehucht **MILLEGEM** proper en verwacht niet dat het gemeentebestuur permanent een wachtpost naast de container kan plaatsen. Leer vooral de kinderen hoe het moet.

Het verplaatsen van de glascontainer aan het kerkje was voor ons ook een signaal dat het stilaan menens wordt met de aanleg van het talud rond de kerk. "De Millegemvriend" schreef hierover reeds in verschillende bijdragen. Thans vernamen we dat het gemeentebestuur, dat hiervoor een beperkte aanbesteding had gedaan, de werken toegewezen heeft aan de firma "B.M.V" uit Begijnendijk voor de som van 576.225,- BF. De aannemer zal met de uitvoering beginnen zodra het weer en seizoen hiervoor geschikt zijn.

Ondertussen heeft de technische dienst van de gemeente reeds de zieke en dode lindebomen rond de kerk verwijderd, alsook enkele te dicht op elkaar staande bomen. We hadden hierover reeds in februari 1990 een schrijven van de gemeente ontvangen (zie De Millegemvriend april 1990). Deze lindebomen beginnen stilaan een respectabele ouderdom te krijgen. De foto op het titelblad – genomen in 1933 – toont dat er toen alleen een haag stond rond het kerkhof. De notebomen die vroeger rond het kerkje stonden, waren toen nog niet vervangen. In het verslag van de kerkraad van 2 januari 1944 vinden we:

"... Er wordt ook mededeeling gedaan van een aanbod van Mr. Demain, heer van Doggenhout, om eenen kring lindeboomen te planten rond de kerk van Millegem. – Dit wordt in dank aangenomen." En het verslag van 2 april 1944 vermeldt: "... Er werd ook medegedeeld dat de haag van het kerkhof van Millegem, langs de St. Antoniusstraat, werd achteruit gebracht tot op de rooilijn der straat, door de zorgen der gemeente, die ook zal zorgen voor eene nieuwe dubbele ingangspoort, langs de zelfde straat." Hiermede weten we dat onze lindebomen bijna aan hun **vijftigjarig jubileum** toe zijn. De meter – schenker – van deze bomen was Alfons Demain, een bankbeheerder die in 1939 het kasteel Doggenhout gekocht had en er in 1948 op 70-jarige leeftijd overleed.

En nog over bomen op Millegem, doch niet rond de kerk: In het verslag van de kerkraad van 7 januari 1945 staat: "*Ten gevolge der kolenschaarschte werden enkele boomen (wilgen) op eenen eigendom der kerk gelegen te Millegem, diefelijk weggehaald. Het kerkfabriek besluit tot den verkoop van een paar overblijvende boomen aan den meestbiedende.*" In de raad van 1 april 1945 wordt gezegd: "... *De gestolen en verkochte boomen op eenen eigendom der kerk te Millegem, werden vervangen door canada-poten.*"

ONZE KLEUTERSCHOOL OP MILLEGEM.

Wenst een nieuwe afsluiting langs de straat aan te brengen. Om hiervoor de nodige middelen bijeen te brengen organiseren zij op

Zaterdag, 16 maart 1991

voor de ouders, grootouders, oud-leerlingen en alle sympathisanten een

KAAS + WIJNAVOND

in de speelzaal van het kleuterschooltje. Aanvang: 20 uur.

Er wordt een video-opname over de kleuterschool getoond.

In plaats van "kaas" kan ook een **ARDEENSE SCHOTEL** besteld worden.

De prijs bedraagt 325,- frank per persoon. (Drank niet inbegrepen.)

Inschrijven liefst vóór 14 maart. Dit kan in de kleuterschool gebeuren voor of na de school, ook bij Els Goidts, Marreweg 8, tel. 485.59.59. Mensen die eventueel een handje willen toesteken kunnen zich ook bij haar melden.

Hartelijk aanbevolen !

GASTEN UIT ARENDONK.

Op zaterdag, 2 februari 1991 werd de misviering muzikaal opgeluisterd door de jachthoornblazersgroep **HALALI** uit Arendonk. Daar ook talrijke sympathisanten van deze groep vanuit Arendonk naar het *verre Millegem* waren meegekomen, was het kerkje goed gevuld. We zijn nu stilaan gewend aan de vele muziekinstrumenten die op de akoestiek van ons kerkje schijnen geschreven te zijn. Maar de jachthoornblazers waren toch weer een verrassing. Ze mogen nog komen zei rector Belmans na de mis en iedereen knikte van ja.

Tevreden mis- en toehoorders. Ook weten ze nu in Arendonk waar Millegem verborgen ligt en het bleek voor de muzikanten van Halali mee te vallen om in een pareltje van een kerk hun kunnen te mogen brengen.

"LEEF"

Toen het gemeentebestuur de glascontainer op Millegem verhuisd had vermeldde men op een bordje: "VERPLAATST NAAR LEEF". En bij de laatste winterconcerten in het kerkje van Millegem werden de mensen gevraagd om nog wat te komen napraten op de receptie die gehouden werd in de gebouwen van "LEEF".

De mensen op Millegem weten onderhand wel waar "LEEF" gelegen is en voor die het nog niet zouden weten: het adres is Herentalsebaan 19. We dachten dat het wel gepast was om in ons Millegem-blaadje iets meer te vertellen over wat er leeft achter de naam "LEEF".

De v.z.w. LEEF is een dagverblijf & bezigheidstehuis voor volwassen mentaal gehandicapten. De vereniging werd opgericht op 9 november 1976. De stichters waren vooral ouders en/of sympathisanten van mentaal gehandicapte kinderen in het Buitengewoon Onderwijs. De aanleiding tot de oprichting was hoofdzakelijk het gebrek aan opvangmogelijkheden van de kinderen na beëindiging van hun schoolopleiding.

Op 1 april 1978 werd gestart met een dagverblijf in de gebouwen van "Schep Vreugde", op de Linkeroever te Antwerpen met 8 gasten. Dit aantal groeide in een periode van 6 jaar tot 25. Dan zijn zij op 1 november 1984 verhuisd naar hun nieuw dagverblijf te Ranst-Millegem. Dit nieuw dagverblijf is voorzien voor dagopvang en begeleiding van 30 matig tot ernstig meerderjarige mentaal gehandicapten. Op 1 januari 1986 werd het dagverblijf Linkeroever terug geopend voor 20 gasten.

De beheerraad heeft intussen een nieuw project op stapel gezet, met name een "Bezigheidstehuis" voor 30 mentaal gehandicapten. Alhoewel dit in drie fasen zal gebouwd worden – en dit over een tijdspanne van 10 jaar – zijn de bouwgrond en het volledig lastenboek nu reeds klaar. Als inplanting kreeg Ranst-Millegem de voorkeur. Het tehuis zal drie woningen omvatten voor telkens 10 inwonende matig tot ernstig mentaal gehandicapten, die 24 op 24 uur begeleid zullen worden. Een eerste woning zou reeds in 1991 operationeel moeten zijn. Er zijn ook ergo-lokalen, een polyvalente zaal en nieuwe administratielokalen opgenomen in het project.

De beheerraad van de vereniging is samengesteld uit 14 leden, waarvan 13 verkozen zijn door de algemene vergadering en één door het O.C.M.W. van Ranst. In overleg met de algemene vergadering heeft de beheerraad beslist twee leden van de v.z.w. Schep Vreugde en één lid van de Serviceclub Kiwani's Brasschaat te laten deelnemen aan zijn vergaderingen.

De beheerraad vergadert om de 5 à 6 weken en laat zich telkens grondig inlichten over de werking en de diverse activiteiten van de dagverblijven. Hij beslist over opname van gasten, aanwerving van personeel en over alle belangrijke uitgaven. Hij is verantwoordelijk voor het financieel welzijn van de vereniging en de dagverblijven.

Het dagverblijf – gelegen in een landelijke omgeving – werkt met zijn 30 gasten rond volgende doelstellingen:

- het creëren van een sfeer, waarin alle gasten zich goed voelen en waarin zij zich ondergelijken als persoon aanvaard weten.
- het ontwikkelen van de aanwezige mogelijkheden van de gasten en het onderhouden van hun reeds verworven vaardigheden in levensechte omstandigheden.
- het werken rond zelfredzaamheid, sociale integratie, motorische training en zinvolle bezigheden.
- het onderhouden en uitwisselen van contacten met het gezin, om de ouders te betrekken bij het gebeuren in het dagverblijf en om het dagverblijf te informeren over het gezinsleven thuis.

De gasten zijn matig tot ernstig mentaal gehandicapte volwassenen. Eventuele bijkomende handicaps vormen geen beletsel. Wel wordt verwacht dat ze op het vlak van mobiliteit ambulante tot semi-ambulante zijn. Ze dienen zich tevens in voldoende mate te kunnen integreren in de bestaande leefgroepen. Bijkomende opnamevoorwaarden zijn: – in aanmerking komen voor het Fonds 81 en binnen een bepaalde regio wonen. Overeenkomstig de normen van het Fonds 81 organiseert het dagverblijf een dagelijkse vervoerdienst en worden er warme maaltijden verzorgd.

Het personeel te Ranst bestaat uit: 1 hoofdopvoeder, 3 voltijdse opvoeders, 1 deeltijdse opvoeder, 1 ergotherapeut, 2 deeltijds onderhoudspersoneel, 1 deeltijdse kok. Verder zijn er dan nog (in samenwerking met Linkeroever) 1 deeltijdse dokter, 1 deeltijds maatschappelijk assistent, 1 deeltijds kinesist, 1 deeltijds administratie en 1 deeltijds boekhoudkundige.

De dagverblijven zijn gesubsidieerde entiteiten, die werken met een dagprijs per gast. Deze dagprijs wordt vastgesteld door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, via het Fonds 81. De dagprijs bestaat uit twee delen: een deel betaald door de gast en een deel betaald door Fonds 81. Aangezien de bijdrage van de gasten en de subsidies niet toereikend zijn om de werkingskosten te dekken, is de v.z.w. LEEF permanent aangewezen op giften, lidgelden en eigen lukratieve initiatieven.

OVERTREDINGEN BIJ DE GEESTELIJKEN.

Onze lezer, François Haverals uit Vremde, vond in een archief een stukje over Millegem dat wij u graag brengen:

"Antonius Schuts, pastoor te Ranst en Millegem, spant een proces in tegen Petrus de Merenda, priester, omdat hij de H.Eucharistie had uitgereikt, zieken bezocht, op zondag 15 januari de plechtige viering van het feest van de H.Antonius had aangekondigd (die viering mag niet samenvallen met de hoogmis te Ranst). De beschuldiging van de pastoor wordt afgewezen, terwijl voor enkele bijkomende punten een verder onderzoek moet volgen of tot een berisping aan P. de Merenda wordt besloten. (Officialiteit Antwerpen 26.3.1668)

Pastoor Schuts was pastoor van Ranst en Millegem van 1639 tot aan zijn overlijden op 21 september 1669. Hij werd begraven op het koor in de kerk van Ranst.

DE KLOKKEN VAN RANST. (Vervolg)

De klokken vóór de brand van 1854.

Op 22 maart 1854 werd de gemeente geteisterd door een felle brand, dat moet toen een woensdag geweest zijn. Het begon in de brouwerij Verhaegen en plaatselijke vrijwilligers poogden het vuur te blussen, maar dat nam steeds uitbreiding, aangewakkerd door een koude oostenwind. Brandspuiten uit Lier en Wommelgem en van baron de Gilman snelden ter hulp, maar ondanks dit "leger" – dat nogal primitief uitgerust was – sloeg de brand over naar de herberg *De Zwaan*; daarna werden nog meer huizen aangetast en bereikte het vuur ook de kerk en tenslotte de toren.

De schade was zeer groot: veel huisraad en meubelen gingen verloren. De altaren, preekstoel en klokken waren eveneens verwoest. Na de heropbouw van de kerk in 1855 dacht men ook onmiddellijk aan nieuwe klokken.

We keken de prospectus van Severinus Van Aerschodt (bibl.6) na waarin – behalve lange lijsten van door hem gegoten klokken – ook achteraan enkele voorbeelden staan van klokkenopschriften. Daar staan modellen voor grote klokken in de katedralen te Mechelen en Luik en zelfs St.-Pieter te Rome... maar de reeks begint met een opschrift voor "Ranst". Er staat geen jaartal bij, maar volgens het chronogram is het 1851. Pastoor N. Van Hemel tekent op 1 juli 1851 in het doopregister van de kerk het volgende aan:

Prima Julii, in Ranst ab Amplissimo ac R^{do} D^{no} De Roover Decano Lyrano, Solemniter duæ Campanæ fuerunt Benedictæ

*Major Pendet libras B^s 1871, seu 875 Kiloos.
Superscriptio Majoris Campanæ*

CaMpanæ eCCLesIæ Data

*In Memoriam Ludovicæ Mariæ D'orleans Primæ Belgorum Reginæ, Ostendæ è vivis sublata
11^a 8^{bris} 1850. æt:38 ann ab omni Belgorum populo deplanctæ.*

in honorem Sⁱ Pancratii consecrata

*Patrini prænobilis D^{ns} Baro fredericus jos: De Gilman de Zevenbergen & prænobilis
D^{na} Regina M:M:J: de Gilman.*

Me fecit Severinus Van Aerschodt Lovaniensis.

*Minor pendet 1293 libras B^s seu 605 Kiloos
Superscriptio minoris Campanæ*

haC CaMpana ConFLata DonIs

cura R^{di} Dⁿⁱ N: Van Hemel Pastoris & Edilium.

in honorem Sⁱ Josephi Sponsi B:M:Virg:Consecrata.

*Patrini Prænobilis D^{ns} Baro Prosper Jac: franc: J: De terwangne & prænobilis Matriona
Baronissa Rosalia M: ther: Deterwangne nata Cambier*

die quo campanæ benedictæ fuerunt in Ecclesia pendebat sequens carmen flandricum

(Vertaling: De dag dat de klokken gewijd werden, hing er in de kerk het volgende Vlaams lied:)

*Na twee en vijftig jaer vernield door 't fransch gespuys,
zie ons nu weer hersteld, tot luyster van Gods huys.*

et sequentia chronica
De tWee Lang geWensChte kLokken WorDen LUysterLyk geWyD
aChtIen honDerD ponDsChe kLok gesChonken
CaMpanæ saCratæ LætI Cantate Deo.

ad ingressum cæmeterii
CaMpanæ ConFLatæ sepeLIenDos pLorant.

(Vertaling: Aan de ingang van het kerkhof: "De gegoten klokken zullen treuren over hen die zullen begraven worden.")

Er waren dus – vlak vóór de kerkbrand van 1854 – op dinsdag 1 juli 1851 nog twee klokken ingezegend door de deken van Lier. Het waren klokken gegoten door Severinus Van Aerschodt uit Leuven, die in zijn prospectus de modellijst opent met het opschrift van deze Pancratiusklok. Het is blijkbaar een van zijn eerste werkstukken, want hij was in 1850 met klokgieten begonnen.

De grote klok woog 1871 pond (875 kg) en was toegewijd aan Sint-Pancratius. Zij was een nagedachtenis voor *Louisa Maria van Orleans*, de eerste koningin van België, die op 11 oktober te Oostende overleden was en *door heel het Belgische volk betreurd werd*.

De peter was **baron Fredericus Josephus de Gilman de Zevenbergen**, deze was geboren te Antwerpen op 26 maart 1820 als zoon van Hyacinthus Josephus Joannes Nepocemus baron de Gilman de Zevenbergen en Josephina Clara Maria della Faille. Op 18-jarige leeftijd, bij het overlijden van zijn moeder in 1846 was hij in het bezit gekomen van het kasteel Zevenbergen. Hij was gemeenteraadslid te Ranst en was in 1849 gehuwd met Josephina Henrica Hubertina du Bois de Nevele. Hij overleed op het kasteel te Ranst op 2 januari 1894 en zijn rouwbord (obit) hangt nog in de kerk.

De meter was **Regina Maria Josepha Monica de Gilman**, zij was de dochter van Arnoldus Ferdinandus de Gilman – baron van Zevenbergen – en van Maria Alexandra Josepha gravin de Baillet (die meter was geweest van de klok van Millegem). Zij overleed, ongehuwd, op 60-jarige leeftijd te Antwerpen op 21 januari 1853 en werd in de familiekerelder te Ranst begraven. Ook haar rouwbord hangt in de kerk van Ranst.

De kleine klok woog 1293 pond (605 kg) en was toegewijd aan de H.Jozef.

De peter was **baron Prosper Jacques Franciscus Josephus de Terwangne**, die in 1845 de titel van baron verkregen had van de groothertog van Hesse. Hij was geboren te Luik op 1 januari 1807 als zoon van Gilles François J. en Marie Hélène J. Simar en huwde te Antwerpen op 23 juni 1830 met Rosalie M. C. A. Cambier. Hij overleed te Antwerpen op 29 maart 1864.

De meter was **baronnes Rosalie Marie Catherine Antoinette Cambier**. Zij was de dochter van Jean François Antoine Joseph en Marie Thérèse Isabelle Le Grelle. Zij was geboren te Antwerpen op 2 maart 1808 en overleed er op 13 juli 1863. In 1843 erfde zij het domein en kasteel Dogenhout van haar oom Charles François Le Grelle.

Het echtpaar de Terwangne–Cambier werd te Ranst begraven in de familiekerelder die tegen de zuidgevel van het koor van de kerk staat. De zerksteen tegen de muur van de kerk met het wapen "de Terwangne" is nog tamelijk goed bewaard. Een van hun zonen, Alfred Gerardus Maria, liet in 1888 het kapelletje aan de Broechemlei bouwen.

De twee bovenvermelde klokken – die in 1851 werden ingewijd en die de in 1799 geroofde klokken moesten vervangen – zijn dus geen lang leven beschoren geweest. Zij zijn dus in de brand omgekomen samen met de klok uit 1802 en deze van 1803.

De klokken na de brand van 1854.

Op het einde van zijn verslag over de heropbouw van de afgebrande kerk schrijft pastoor Van Hemel:

- *Vandaag 30 September Zondag voor den laeste mael de Goddelijke diensten gedaen te Millegem.*
- *1ste October 1855 in de Klyn School van het Klooster door den Eerw. heer landdeken de Roover geweyd de eerste klok nae den afbrand van onze kerk, toegeweyd aen de all.H.Maegd en moeder Gods Maria*
Wegende 130 Kilo, of 275 pont brabant. Kost per kilo 3,84 C^{men}.
Alsdan is ook geweyd het groot kruys van den toren, het welk hoog is 14 voet, of 4 meters.
- *Den 2^{den} October, is in de herbouwde kerk de eerste Solemnele Mis gedaen door mij..*

Deze klok met een gewicht van 130 kilo zal een doormeter gehad hebben van ong. 62 cm en een toon "MI". In de rand van het doopregister waar de wijding van deze klok vermeld wordt, schrijft Pastoor Van Hemel later volgende bemerking: "Deze klok werd in 1870 hergoten."

Op 16 juni 1857 komt deken De Coster uit Lier naar Ranst om twee nieuwe klokken te wijden. Pastoor N. Van Hemel tekent het weer op in het doopregister:

Decima sexta junii 1857, in Ecclesia de Ranst ab Amplissimo D^{no} De Coster Decano Lyrano Solemniter duæ Campanæ Consecratæ seu Benedictæ fuerunt

*Major pendet kilo 1293. Seu libras 2750.
Supra Scriptio Majoris Campanæ*

*CaMpana eCCLesIæ Data prior Suprascriptio
hæC Conflagrata MaJor De CInere refUsa*

Monumentum in Memoriam Ludovicæ Mariæ D'orleans, primæ Belgarum Reginae, Ostendæ é vivis sublata 11^a 8^{ber} 1850, æt: 38 ann: ab omni belgarum populo deplanctæ. in honorem Ludovicæ Mariæ consecrata, cum Regis licentia.

Patrini Theodorus Teichmann, provinciæ Gubernator, ordinis Leopoldini præfectus & prænobilis domina Maria Henrica Uellens, vidua Ludovici Uellens de Schooten.

Minor pendet kilo 935. seu libras 1989

Supra Scriptio minoris Campanæ

*CamPana eCCLesIa Data prior suprascriptio
CaMpana InCenDio fUsa reConflata*

*Cura R^{di} Dⁿⁱ N: Van Hemel Pastoris et Edilium,
in honorem Sⁱ Pancratii Consecrata.*

Patrini Prænobilis D^{ns} Baro Prosper Jac: fr: J: De Terwangne et prænobilis Matriona Baronissa Rosalia M: Th: de Terwangne, nata Cambier.

die quo Campanæ consecratæ fuerunt in Ecclesia pendebat sequens carmen flandricum

*Na dry jaer door 't vuer verbrand, dat heeft U veel verdrotten.
Maer door de milde hand, zyn wy op nieuw hergoten.*

et sequens chronicum.

*De tWee kLokken Van 't heVIg VUer VersLonDen,
zyn WeLLUYsterLYk hersteld.*

*occasione hujus solemnitatis, provinciæ Gubernator ulti... posuit lapidem,
élatere meridionali Ecclesiæ*

De grootste klok woog 1293 kilo met een doormeter van ongeveer 130 cm en vermoedelijk de toon "MI-bemol". Als peter fungeerde de provinciegouverneur, Theodoor Teichman en de meter was de Weledele Dame Maria Henrica Ullens de Schooten. Deze klok was, zoals de vorige klok uit 1851, een herinnering aan de eerste koningin van België.

De kleinste klok woog 935 kilo met een doormeter van ongeveer 115 cm en een vermoedelijke toon "FA" en was toegewijd aan Sint-Pancratius. In het doopregister werd later in de rand bijgeschreven dat deze klok op 13 november 1868 door het luiden gebarsten was en later weer hergoten werd. De peter en meter van deze klok waren Baron Prosper J.F.J. de Terwangne en zijn echtgenote Baronnes Rosalie M.C.A. Cambier die beiden in 1851 ook peter en meter voor de Sint-Jozef-klok waren geweest.

De inzegening van deze twee klokken was een grote gebeurtenis voor de parochie. In een verslag uit die tijd in "De Nethebode" lezen we:

"De plegtigheid welke op Dynsdag 16 Juny in de gemeente RANST plaets heeft gehad, is waerlyk zeer luisterryk geweest. Ook was dit te voorzien, want vier a vyf dagen vóór den vastgestelden dag, begon men ieverig te werken om den, vanwege België's Koning, afgezonden Peter der klokken deftig te ontvangen....

... Eindelyk was de zoo lang gewenschte dag aengekomen; reeds van vroeg in den morgen was geheel het dorp op been om de begonne werken te voltrekken en vóór negen ure was Ranst zoo als gansch herschapen : de straten boden een schoon gezigt aen, beplant met triomfbogen, poorten, enz.....

Om negen ure waren de straten bezet me een vyftigtal ruiters te peerd : de harmonie van Konings-Hoyck, welke door de Gemeente-Overheid aenzocht was om deze feest by te wonen, bevond zich reeds ter plaetse, de char-à-bancs, bezeten door den Gemeente-Raed, volgde haer....

.... alzoo trok men het dorp uit onder het spelen der harmonie en het geschut des kanons, om den heer Gouverneur te verwelkomen op de limietscheiding van Wommelghem en Ranst...

... Dan vormde zich de stoet om alzoo het dorp binnen te komen; aen den ingang van het kerkhof werd de heer Goeverneur voor eene tweede maal verwelkomd door den Eerweerden heer Pastor en de aanwezende Geestelyken, die hem in de kerk geleidde, om aldaer de plegtigheid der klokwyding te beginnen. De nieuw gebouwde kerk was voortreffelyk versierd : in het midden dezer hingen onder eenen troon de beide klokken; van de eene was de heer Gouverneur Peter als afgeveerdigde des Konings, en die klok heeft den naem van Leopold ontvangen; van de andere was de Baron en de Baronnes De Terwagne Peter en Meter....

... Deze feest, welke zeer vrolyk door geheel de gemeente Ranst tot laet in den avond is gevierd, zal nog lange jaren in het geheugen der inwoonders blijven.

De klokken, waarvan er nog eene den zelfden dag is geplaetst, zyn des anderendaegs voor de eerste maal gebezigd geweest, voor de begrafenis van den heer Vervloet, schepene dezer gemeente.

Zowel de klok van 1851 (875 kg) als het klokje van 1855 (130 kg) en de twee klokken van 1857 (1293 kg en 935kg) stonden op de lijst van Severinus Van Aerschodt uit Leuven (bibl.6). In 1870 giet Van Aerschodt weer drie klokken voor Ranst. Werd er te hard aan het zeel getrokken of was de kwaliteit van de klokken maar zus en zo ? In elk geval werden er toen twee van de bestaande klokken hergoten: de Pancratius-klok en de O.L.Vrouw-klok, de pastoor schrijft zelfs dat de grootste klok *nu al voor de derde maal hergoten werd.*

In het doopregister schrijft pastoor Van Hemel op 17 mei 1870 :

Decima septima Maji Anni 1800 septuagesimi in Ecclesia de Ranst à Rev^{do} ac Amplissimo D^{no} De Coster, Decano Lyrano, tres Campanæ solemniter consecratæ fuerunt maximæ quæ jam pro tertia vice fuit refusa

prima suprascriptio erat

CaMpana eCCLesIa Data (1851)

2^a superscriptio erat

CaMpana InCenDio fUsa reConfLata (1857)

3^a suprascriptio

haC CaMpana sCIssa refUnDIt UtIs LoVanII (1870)

hæc prima pendet 918,5 kiloos

Beato Pancratii martyri, Ecclesiæ Patrono, consecrata

Patrini Prænobilis D^{us} Baro Alfredus Gerardus Maria De Terwangne et prænobilis Matrona De Gilman, nata Du Bois.

2^a Campana pendet 638,5 kilo

Consecrata est immaculata B^e Mariæ Virginis Conceptioni

supra scriptio

tIbI reGInæ absqUe Labe ConCepta CaMpana fUnDItUr (1870)

Patrini Prænobilis D^{us} Baro Leo Florentius Maria De Terwangne & prænobilis Matrona De Terwangne, nata Pinson

Ista CaMpana CurIs DonIs qUe fUIt ConfLata (1869)

per R^{dum} D^{um} Van Hemel Pastorem, et Ediles et Cives.

3^a Campana pendet 417,5 kilo

Consecrata Sancto Josepho sponso B^e Mariæ Virginis

Patrini C.Cools pagi præfectus, ejusque conjux M.Eli. Verbraeken.

LaUs Deo ! Ista sanCto Josepho ConseCrata MaJore prIor

fUIt refUsa (1870)

per incuriam seu negligentiam campanarum fusoris, Severini Van Aerschodt, super hanc Campanam impressit, quod imprimere debuisset super secundam campanam, cura &...

In de kerk boven de klokken hangde deze chronogram

geLUkkIg !! Is De gesCheUrDe kLok LUIsterLYk hersteLD.

De eerste klok was toegewijd aan Sint-Pancratius en verving deze uit 1857 die gebarsten was. Zij woog 918,5 kg met toon SOL (bibl. 14). De peter was **Baron Alfred Gerard Maria de Terwangne**, toen eigenaar van het kasteel Doggenhout, maar wonende te Antwerpen. Zijn vader en moeder waren reeds tweemaal peter en meter geweest van een klok, in 1851 en 1857. Baron de Terwangne overleed – ongehuwd – te Antwerpen op 21.3.1927. De meter van de klok was de **Weledele Dame Josephina Henrica Hubertina du Bois de Nevele** echtgenote van Baron Frederic Joseph de Gilman de Zevenbergen; zij overleed op het kasteel Zevenbergen op 13 mei 1876, *in den ouderdom van 46 jaren en 5 maanden.*

De tweede klok was toegewijd aan O.L.Vrouw-Onbevlekt-Ontvangen en verving het kleine klokje van 130 kg dat in 1855 gegoten werd. Zij woog nu 638,5 kg met een toon LA (bibl. 14). De peter en meter waren **Baron Léon Florent Marie de Terwangne** – broer van voormelde Alfred G.M. – en zijn echtgenote de **Weledele Dame Elisa Cecile Pinson**. Léon F.M. de Terwangne overleed te Antwerpen op 3.5.1907.

De derde klok was toegewijd aan Sint-Joseph. Zij woog 417,5 kg met en toon LA (bibl. 14). De peter en meter waren **Burgemeester Cornelius Cools** en zijn echtgenote **Maria Elisabeth Verbraeken**. Cornelius Cools was burgemeester van Ranst van 1855 tot 1879.

Hij wordt beschouwd als de beste gieter van Zuid-Nederland. Andreas-Jozef had twee zonen, één van hen had geen zonen, maar een dochter: Anna-Maximiliana Vandengheyn die te Nijvel huwt met Thomas Van Aerschodt. Hierdoor verandert de naam, maar het klokgieten gaat onvermoeibaar verder. De eerste zoon, Andreas-Lodewijk Van Aerschodt, giet o.a. de Mechelse **Salvator-klok** van meer dan 8000 kg, die tot in 1981 de zwaarste beiaardklok van geheel Europa was. Zijn broer Severinus moet voor hem niet onderdoen, want die goot in 1870 een **Pius** voor de Luikse cathedraal die ook meer dan 8000 kg weegt.

Severinus Van Aerschodt overleed te Leuven op 13 november 1885. Zijn lijst door hem gegoten klokken is indrukwekkend. Daarbij zijn talrijke beiaarden in eigen land, Groot-Brittanië, Duitsland, Denemarken en de VSA. (bibl.8).

De klok van 1293 kg – die door Severinus van Aerschodt in 1857 gegoten werd en een im memoriam voor Louisa Maria d'Orleans was – moest in 1887, onder pastoor Carolus Henricus Smolders, hergoten worden omdat ook zij gebarsten was. De nieuwe klok woog eveneens 1293 kg en werd door **Drouot** uit Doornik gegoten (S. Van Aerschodt was in 1885 overleden). Zij werd nu toegewijd aan de **H. Carolus**, dus de naam van pastoor Carolus Smolders. De toon is MI-bemol (Pastoor Smolders schrijft FA). (bibl.14) Het opschrift luidt:

HÆC CAROLO CONSECRATA CURA R.D.C.SMOLDERS PASTORIS
REFUNDEITUR TORNACI ANNO 1887

De klokken na de oorlog 1940–1945.

Er waren dus vanaf 1887 vier klokken in gebruik in de kerk van Ranst. Zij hielden stand tot in 1943, tijdens de tweede wereldoorlog, de bezetter brons nodig had. De Duitsers stelden zich tevreden met de drie klokken uit 1870 mee te nemen en lieten alleen de grootste klok hangen – de laatst gegoten Carolusklok – die thans nog in gebruik is.(bibl.13)

Na de oorlog duurde het wel even vooralleer de uitbetaling van de oorlogsschade gebeurde. Eindelijk werden dan in 1958 drie nieuwe klokken gegoten door **Michiels** uit Doornik. Zij werden op 4 mei 1958 plechtig ingewijd door Mgr. Schoenmaeckers (bibl. 9). Op 6 mei 1958 kwam hierover een uitgebreid verslag in Gazet van Antwerpen dat we hier samenvatten:

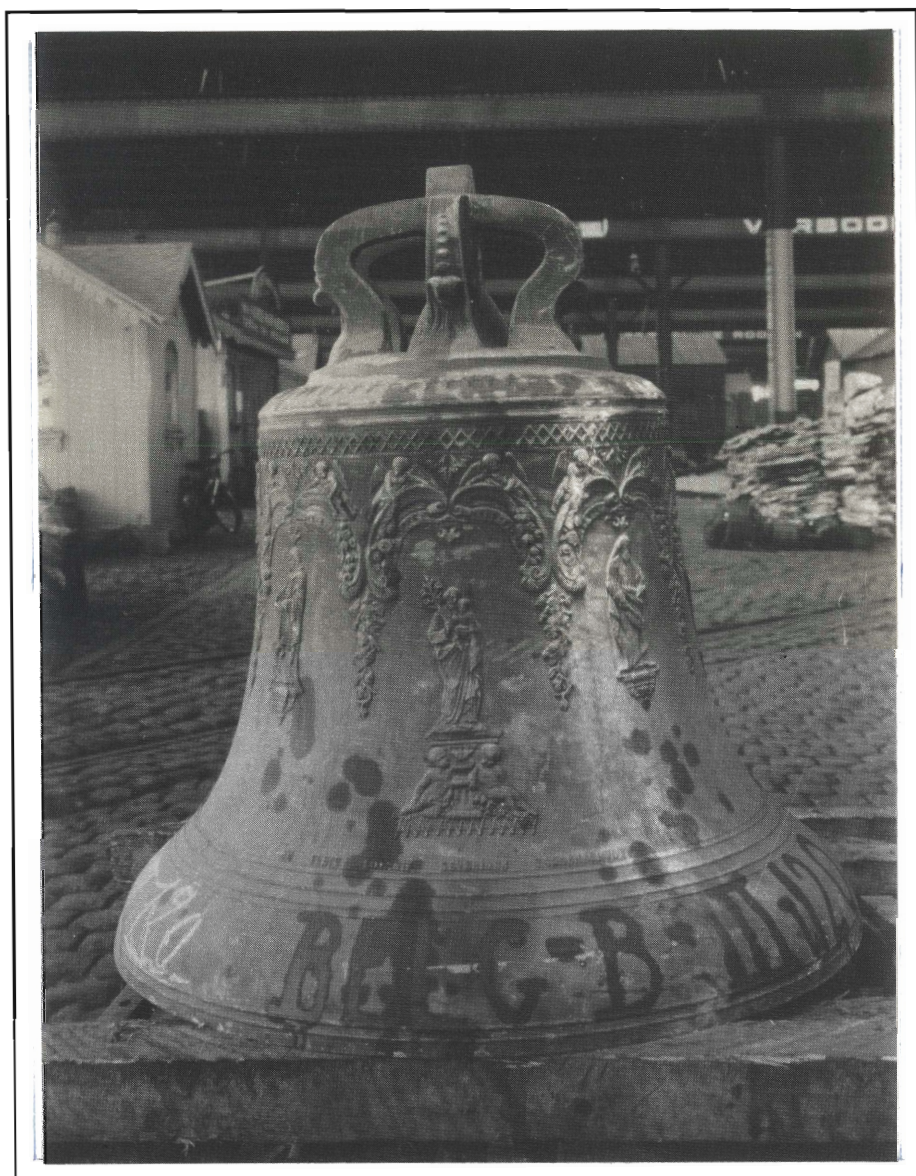
Op zondag 4 mei 1958 werden te Ranst drie nieuwe klokken gewijd door Mgr. Schoenmaeckers (hulpbisschop van Mechelen).

De grootste PANCRATIUS (920 kg, toon sol-bemol) heeft als peter en meter de heer en mevr. L.Van Sant-Potvin. De tweede O.L.VROUW ONBEVLEKT ONTVANGEN (676 kg, toon la-bemol) de heer en mevr. J.Baelemans-DeDecker. De derde SINT-JOZEF (499 kg, toon si-bemol) de heer J.Jennes, voorzitter kerkraad en mevr. C.De Schutter-Van Hoof, voorzitter Boerinnengilde.

Volgende geestelijken waren ook aanwezig: pastoor Van Bruggen, pastoor-deken Aertsens (Zandhoven), pastoor Schellekens (Vremde), onderpastoor Spruyt, pater Van den Bogaert, Scheutist, E.H.Peters, professor te Lier (en rector in Millegemkerk), pater Pollet van Don Bosco (Vremde). Het Ceciliakoor verzorgde de zang, de bisschop hield een toespraak en na de plechtigheid werden 600 pakjes suikerbonen uitgedeeld aan de kinderen.

Vermelden we nog de aanwezigheid van burgemeester L.Pittoors, gemeentesecretaris J.Florus, de voltallige gemeente- kerk- en C.O.O.-raad en alle bestaande verenigingen met hun vlaggen. Ook de gehele gemeente was bevlagd.

De peters en meters van deze drie klokken zijn nog door de oudere Ranstenaren gekend. Toch wil ik wel iets vertellen over de (intussen overleden) peter van de Pancratiusklok. Ik ben namelijk nog met

In 1943 staat onze Pan-cratiusklok nog even te treuren onder de hangars langs de Schelde te Antwerpen.

De Duitsers hoorden liever kanongebulder dan klok-kengalm ... helaas !

Foto A.C.L.

Met de levering van de drie klokken voor Ranst in 1870 sluit Severinus Van Aerschodt een reeks af van totaal zeven klokken voor deze parochie. Eén klok kwam om het leven in de brand en drie klokken moesten wegens barsten vervangen worden, want in 1887 moet ook de grote klok (1293 kg) uit 1857 hergoten worden, maar dan niet meer door Van Aerschodt.

Severinus Van Aerschodt werd geboren te Leuven op 7 februari 1819 en was een telg uit een belangrijk klokkengietersgeslacht. Het begon in 1506 toen Willem Van den Gheyn uit Noord-Brabant zich te Mechelen kwam vestigen als klokgieter en na hem zouden er nog meer dan 20 komen die mekaar opvolgden van vader op zoon of van oom op neef. Dit tot in 1981 de laatste afstammeling zijn bedrijf moest sluiten wegens sterke concurrentie uit het buitenland en sedertdien worden er in ons land geen klokken meer gegoten.

Na een eeuw verblijf in Mechelen week de familie Van den Gheyn uit naar Sint-Truiden en vervolgens naar Tienen om zich daarna definitief te Leuven te vestigen. Aldaar waren tijdens de 18de eeuw de twee meest beroemde bedrijvig: Mathias Vandengheyn als beiaardier en toondichter. Hij wordt de "Bach" van de beiaardmuziek genoemd en een feit is dat zijn stukken **vandaag** nog door alle beiaardiers ter wereld gespeeld worden. Zijn broer Andreas-Jozef was klokgieter zoals zijn voorvaderen en behalve ontelbare lui-klokken goot hij ook 23 beiaarden - waarvan nog bijna de helft tot heden bestaat.

hem verwant, een stukje stamboom zal dit duidelijk maken: Louis Van Sant, geboren te Berlaar op 28 augustus 1912 en overleden te Ranst op 28 december 1963, was de zoon van Denis Van Sant (° Berlaar 9.10.1880 en + Berchem 20.5.1941) en Amelia Vermeulen (° Berlaar 7.8.1883 en + Berchem 8.1.1945). De zuster van Amelia, Catharina Vermeulen (° Berlaar 8.2.1879) was gehuwd met Frans Van den Bergh (° Lier 22.3.1873) en dat waren mijn eigen grootouders, tevens oom en tante van Louis Van Sant, die dus een kozijn van mijn vader was. De tekst op het doodsprentje van Louis begint als volgt: *"Op deze donkere oudejaarsavond beiert de St.-Pancratiusklok een laatste maal voor haar peter...Onder haar rouwende zang wordt hij ten grave gedragen.."*

Het klokje in de kapel van domein Zevenbergen.

Onlangs werd in het door de zusters Norbertienen herbouwde kasteel vanuit Duffel een klokje overgebracht dat we toevallig goed kennen. Het "stond" in het klooster te Duffel, het hing dus niet omhoog en bewees daar dus geen dienst meer. Daardoor kreeg het nu een nieuwe bestemming. De toon is SOL, de doormeter 54 cm en het gewicht 100 kg. het opschrift:

"Me annis et bello destructam reconstruxit F.Sergeys Lovanii pro Domo Materna Sororum Norbertinarum ex Duffel. Anno 1948."

Dus: na vernietiging door de oorlog hergoten door Frans Sergeys te Leuven voor het moederhuis der Zusters Norbertienen te Duffel. (bibl. 12)

De gieter Frans Sergeys (1896–1982) was een kleinzoon van Reine Berbe Van Aerschodt en die was de zuster van Severinus Van Aerschodt.

Duffel 21 juli 1990, Gaston Van den Bergh.

Bibliografie. (geraadpleegde werken)

1. De klokgieter J.J.Huaert. – G. Van den Bergh in Programmaboekje Lier 1981.
2. Jean-Jacques Huaert, fondateur de cloches. – Edmond Geudens, Anvers 1902.
3. Lief Millegem. – Frans Schelfhout (Jos Proost), v.z.w. Millegemvrienden, Ranst, november 1983.
4. De Krijter. – Heemkundig tijdschrift Wommelgem, 19de jg.nr.2, juni 1984.
5. 125 jaar Kon. Harmonie Sint-Cecilia Duffel 1857–1982. – (Jan Brouwers en Rik Van den Brande), uitg. KWB Duffel-Oost 1983.
6. Prospectus van de Fonderie Séverin Van Aerschodt, Louvain, Belgique. z.j. (vermoed. 1885).
7. Lier tussen grootstad en paling in 't groen. – Wim Van Gelder, Hove 1982.
8. De klokkengieters Van Aerschodt. – Paul-Félix Vernimmen, Leuven 1982.
9. Artikel in Gazet van Antwerpen, dinsdag 6 mei 1958.
10. Les cloches d'Anvers. – Fernand Donnet, 1899.
11. Het klokkengietersgeslacht De Leenknecht. – Antoon Deschrevel, Brugge 1959.
12. De klokken van Duffel, vroeger en nu. – Gaston Van den Berg in "Duffla", heemkundig tijdschrift jg.1, nr.5, oktober 1989.
13. Sint-Pancratiuskerk Ranst door de eeuwen heen. Mia en Hugo Adriaen, Ranst. 1990.
14. Handschrift Parochie Ranst. Pastoor Smolders, 1898, Arch. bisdom Antwerpen.